

מפרשת הגמרא: מפני מה התירוהו משום מציאה, לפי שבדאי
 התייאושו הבעלים מן הגבינה, דתני בברייתא, שדינו של אדם
 המציל חפץ של אדם אחר מיד הנעים – החיילים, או מיד הארץ, או
 משונות הים – מזוטו של ים ומשונות הנהר – משלוליתו של נהר,
 מאיסרמא גדולה – או שמצא במקום מהלך רבים שהוא דרך
 המלך, ומפלמא גדולה – או שמצא בשוק גדול של מקח וממכר,
 הרי אלו שלו, מפני שהבעלים מתייאשין מהן, ואף כאן התייאושו
 בעלי הגבינה. וגם התירוהו לאכילה משום שרוב מהלכי דרכים הם
 יהודים ולכן לא חששו לכשרות הגבינה משום נבית נכרי.
 מסיימת הגמרא: בדקו אחרי הגבינה ואשתכח מן – ואכן הוברר
 שהיתה הגבינה מביתו דרבי אלעזר ברבי יוסי.
 הגמרא מקשה מהברייתא של מציאה על מנהגם של החכמים:
 אמר – שאל רבי מנא קומי – לפני רבי יוסי, מדוע התירו בעובדות
 אלו משום מציאה, ואנן חמין רבנן מכריזין – והרי אנו רואים
 שהחכמים מכריזים גם על מה שהם מוצאים במקום שהרבים
 מצויים שם. אמר ליה רבי יוסי, את אין הוויית משבח לא נסבת –
 אם אתה היית מוצא במקום שהרבים מצויים וכל לא היית לוקח
 לעצמך, הרי יש כאן יאוש דאי, ומה שרבנן מכריזים באופן כזה
 הוא רק משום מידת חסידות. הוסיף רבי יוסי ואמר לרבי מנא, רבי
 יונה אבוב, לא היה אמר בן שיש להכריז על מציאה כזו, אלא אמר
 הלאו בר נשבת, נשבת מן פיסא ולגוא – הלוואי שאמצא מציאה
 מפתח בית הכנסת או בית המדרש ולפנים שהוא מקום שהרבים
 מצויים שם ואקחה לעצמי.
 מסיימת הגמרא: אפילו בן – ששמע רבי מנא מרבי יוסי, מכל מקום
 פעם אחת אירע שרבי מנא אשכח – מצא במקום שהרבים מצויים
 שם, ולא נסיב – ולא לקח את המציאה לעצמו אלא הכריז עליה.

הלכה ג – משנה

משנתנו ממשיכה לדון בדברים הנמצאים שאין ידוע מהיכן הם:
 בהמה שנמצאת מירושלם ועד מקום הסמוך לירושלים ושמו מגדל
 עדר, ובמדתה לכל רוח – או אם נמצאה בהמה בצדה האחר של
 ירושלים, כשיעור המרחק שמירושלים עד מגדל עדר, אנו
 חוששים שמא בהמה יצאה מירושלים, וכיון שרוב הבהמות
 שבירושלים הם קדשים, דינם הוא שאם הם נכריים מקריבים אותם
 לעולות ואם הם נקבות מקריבים אותם לזבחי שלמים.
 רבי יהודה אומר, הריאוי לפסחים – זכר תמים ובן שנה מן הכבשים
 או מן העזים, יכול המוצא להשתמש בו לפסחים, והוא כשנמצא
 קודם לרגל שלשים יום ששואלים ודורשים בהלכות הפסח ואנו
 תולים שהאובד הפרישה לפסחו.
 בראשונה היו מוצאי הבהמות מחזיבים להביא את הבהמה לקרבן
 ולהביא יחד עמה נסכים ממנו, שכיון שזכה בבהמה הרי היא
 נקראת שלו ומחויב הוא בעל כרחו להביא נסכה, ולכן היו
 ממשכנין את מוצאיה – מוצא הקרבן עד שהוא מביא נסכה. כיון
 שכן, חזרו המוצאים להיות מניחין אותה – את הבהמה הנמצאת
 ובדחין, משום שאת הבהמה עצמה לא היו חוששים להביא
 ולהקריבה כיון שהיא באה להם בחינם, אבל לא היו מסכימים
 לשלם ממנום את דמי הנסכים, שהרי לא נדבת הלב היא
 שהביאה אותם להקרבת הבהמה. וכדי למנוע את הפסד הקדשים
 התקינו בית דין שהיה נסכה באין משל צבור – מתרומת הלשכה.
 כיון שהזוכה המשנה תקנת בית דין, מונה המשנה תקנות בית דין
 נוספות כיוצא בזה. אומרת המשנה: אמר רבי שמעון, שבעה דברים
 התקינו בית דין, וזה – התקנה שיהיו נסכי הבהמות הנמצאות משל
 ציבור אחד מהן.
 התקנה השנייה: נכרי ששאל עולתו מפרנית הים כדי להקריבה,
 שהרי דרשו (תולין ג:) שהגויים נודרים נדרים ונדבות בישראל,
 ושאל עמה דמי נסכים, הרי הנסכים קריבין משלו, ואם לאו – שלא
 שלח עמה נסכים, הנסכים קריבין משל צבור.
 התקנה השלישית: וכן נר שפית ואין לו יורשים והנית וזחים
 להקריבם, אם יש לו נסכים כגון שכבר הקדיש הדמים לכך בחייו,

כפי משיגה אספקותיה בגו נהרא – ורצה לרחוץ ולנקות במימי
 הנהר חתיכות בשר. ואינשתה ואיל ליה – ובבהלתו ללכת שכח
 בנהר חתיכת בשר אחת. כשזוכר מהבשר, חזר לנהר, כפי מיסבין
 – ורצה לקחת את החתיכה. אמר ליה רב, אסור לך לאכול בשר
 זה, דנא אמר – שאני אומר, הריא – את הבשר שנתעלם מעיניך,
 שמה נהרא למקום אחר, ואייתי חזרי דנבילה תחתיו – והביא
 במקום אחר בשר שהוא נבילה.
 עוד מספרת הגמרא: חר בר נש הוה מהלך בשוקא טעין קופד –
 אדם אחד היה מהלך בשוק כשהוא טעון בשר. אתא דייטא
 ומהלך מניה – הגיע עוף ששמו 'דיה' וחטף את הבשר,
 ומלקתיה – והשליכתו במקום אחר. חזר כפי מיסבין – רצה אותו
 אדם לחזור ולקחת את הבשר. אמר ליה רב, אסור לך לאכול את
 הבשר שהשליך הדיה, דנא אמר – כיון שאני אומר, בשר דנבילה
 הוות מעינא ומלקתיה – שמא היה לדיה גם בשר נבילה ואותו הוא
 השליך, ונסבא הווא אוהרנא – ואילו את הבשר שלך הוא לקח
 למקום אחר ואכלו.
 אגב המעשיות שאירעו בבשר, מביאה הגמרא מעשיות דומים
 בדברים אחרים: מעשה בנהר ששמו גינאי ששפה במימיו ויין –
 נודות יין של ישראל, ומצאום לאחר זמן על שפת הנהר. אתא
 עובדא – בא המעשה, קומי – לפני רבי יצחק ברבי אלעזר, והוא
 נשאל האם יש לחשוש שהנודות שנמצאו הם אינם אותם נודות
 שנאבדו אלא אחרים והם של גויים ובהם יין נסך. ואמר רבי יצחק,
 תחבמון שפייא קימיהון – יתנו אל לבם בעלי הנודות, אם הם
 מכירים את קשרי וסוגרי הנודות בטביעת עינם שהוא שלהם,
 מותרים. ואם לא, אסורים.
 עוד מספרת הגמרא: מעשה בנקניקה – קנקנים של חרס,
 דאשתכח בנשיטא דבולי – שנמצאו בבית הכנסת של העיר בולי.
 אתא עובדא – בא המעשה, קומי – לפני רבי ירמיה והוא נשאל מה
 דין הקנקנים. אמר רבי ירמיה, ותחבמון סקוריא עבדתהון – יראו
 רושמי הקנקנים בצבע הסיקרא. אם הם מכירים את עבודתם
 בקנקנים אלו, מותרים. ואם לא, אסורים.
 הגמרא חוזרת לספר על בשר. עוד מספרת הגמרא: גדי העשוי צלי
 אשתכח באסרמי דנפתא – נמצא בשוק העיר גיפתא, והתירוהו
 למוצא משום שני דברים שהיה ראוי מחמתם לאסור את הגדי
 וכמו שמפרש והולך. היה ראוי לאסור על המוצא ליקח את הגדי
 לעצמו משום שהוא צריך להכריז על המציאה, והתירוהו שאינו
 צריך להכריז על כך. והיה ראוי לאסורו באכילה מחשש שמא
 הגדי הוא של גוי, והתירוהו משום שרוב מהלכי דרכים הם ישראל
 ולכן הגדי מותר באכילה.
 מפרשת הגמרא: מפני מה התירוהו משום מציאה, לפי שבדאי
 התייאושו הבעלים מן הגדי, דתני בברייתא, שדינו של אדם
 חפץ של אדם אחר מיד הארץ, או מיד הנעים – החיילים, או משונות
 הים – מזוטו של ים ומשונות הנהר – משלוליתו של נהר,
 ומאסרמא גדולה – או שמצא במקום מהלך רבים שהוא דרך
 המלך, ומפלמא גדולה – או שמצא בשוק גדול של מקח וממכר,
 הרי אלו שלו, מפני שהבעלים מתייאשין מהן, ואף כאן התייאושו
 בעלי הגדי. וגם התירוהו לאכילה משום שרוב מהלכי דרכים הם
 יהודים ולכן לא חששו לכשרות הבשר משום שחיטת נכרי.
 מסיימת הגמרא: בדקו אחרי הגדי ואשתכח מן דבית רבי – ואכן
 מצאו שמכיתו של רבי הוא.
 מעשה דומה בגבינה. עוד מספרת הגמרא: עיגול דגונא אישתכח
 בפונדקא דלי – עיגול של גבינה נמצא בפונדקו של לוי שהיו שם
 אורחים שרובם יהודים, והתירוהו למוצא משום שני דברים שהיה
 ראוי מחמתם לאסור את הגבינה וכמו שמפרש והולך. היה ראוי
 לאסור על המוצא ליקח את הגבינה לעצמו משום שהוא צריך
 להכריז על המציאה, והתירוהו שאינו צריך להכריז על כך. והיה
 ראוי לאסורו באכילה מחשש שמא הגבינה היא של גוי, והתירוהו
 משום שרוב מהלכי דרכים הם ישראל ולכן הגבינה מותרת
 באכילה.

1 הרי הנסכים קריבין משלו, ואם לאו – שאין לו לנסכים ולאחר
2 מיתה כל נכסיו הם הפקר, הרי הנסכים קריבין משל צבור.
3 התקנה הרביעית: ותנאי בית דין הוא על כהן גדול שמת ועדיין לא
4 מינו כהן אחר תחתיו, שתהא מנחתו – מנחת החביתין העשויה
5 מעשירית האיפה שהוא מקריב בכל יום קריבה משל צבור. רבי
6 יהודה אומר, לא היתה כל תקנה בזה אלא משל יורשין של הכהן
7 גדול מביאים אותה. ובין לתנא קמא ובין לרבי יהודה שלימה היתה
8 קריבה – שבזמן שהכהן גדול מקריבה הרי העשירית האיפה
9 קריבה בשני חצאים, מחציתה בבוקר ומחציתה בין הערבים, ואילו
10 כשהיא באה משל ציבור לתנא קמא או משל יורשים לרבי יהודה,
11 הרי היא קרבה בשלימות.
12 התקנה החמישית: על המלח ועל העצים של הקדש, שיהיו הכהנים
13 נאותין בהן – מותרים הכהנים למלוח במלח זה את הקדשים
14 הנאכלים ואת עורות העולות, ולהשתמש בעצים אלו לבישול
15 הקדשים ולהתחמם במדורת בית המוקד.
16 התקנה השישית: ועל הפרה אדומה שלא יהו מועלין באפרה –
17 שהנהגה מאפרה שלא כדין אינו מתחייב קרבן מעילה.
18 התקנה השביעית: ועל הקנין הפסולות – המחויבים קנין מביאים
19 מעות ונותנים בשופר המיועד לו, והבעלים סומכים על בית דין
20 שיקנו בעבורם את הקנין ויקריבו כדן, ואם פרחו הקנין או
21 נמצאו פסולות, התקינו שיהו באות משל צבור – שיביאו אחרים
22 מתרומת הלשכה ויקנום לבעלים ובכך יצאו ידי חובתם. רבי יוסי
23 אומר, שלא מתרומת הלשכה היו לוקחים, אלא הפספק את הקנין
24 שהוא משתכר במכירת הקנין להקדש עשו עמו תנאי שיהיה הוא
25 מספק את הפסולות.

גמרא

26 שנינו במשנה, 'בהמה שנמצאת מירושלים ועד מגדל עדר
27 ובמדותה לכל רוח, זכרים עולות נקבות זכאי שלמים'. ויש
28 להקשות על כך, שהרי הזכרים קרבים הן כעולות והן כשלמים
29

30 ואם כן איך הוא מקריב את הזכר שיתכן שהוא שלמים בתורת
31 עולה: רבי הושעיא רבא – הגדול אומר לתרין, שאכן הבהמה עצמה
32 לא קרבה, אלא כאן לבא בדימיהן שנו – אם בא המוצא לעשות
33 תקנה לבהמה זו ולקבל על עצמו להביא להקדש את כל
34 האפשרויות שיתכנו בבהמה זו, עליו להביא מעות בשווי שתי
35 בהמות וליחד חלק מהכסף לעולה וחלק מהכסף לשלמים, ולומר
36 שאם עולה היא הבהמה הנמצאת הרי קדושתה מתחללת על
37 מעות העולה, ומעות השלמים יהיו לשלמי נדבה. ואם שלמים
38 היא, הרי קדושתה מתחללת על מעות השלמים, ומעות העולה
39 יהיו לעולת נדבה, והרי זה כדעת רבי מאיר הסובר שאף בהמה
40 הקדושה לקרבן מתחללת במזיד.
41 רבי יוחנן מקשה על רבי הושעיא, ומפרש את המשנה באופן אחר:
42 אומר ליה רבי יוחנן לרבי הושעיא, וכי אומרים לו לאדם צא ומעול
43 בקדשים – הרי הבהמות הקדושות לקרבן אסור לחללם כשהם
44 תמימים שנאמר (ויקרא כו כז) 'ואם בבהמה הטמאה ופדה בערפק',
45 ודרשו (מנחות קא) שבבעלי מומים שנפדו הכתוב מדבר ואילו
46 תמימים אסור לפדותם, וכיצד אנו אומרים למוצא שיחטא בחילול
47 הבהמה במזיד. אלא מבאר רבי יוחנן, לעולם כוונת המשנה היא
48 שהזכרים עצמם קריבים לעולות ומשום שהילכו בהן אחר הרוב,
49 שהרי דין רוב הוא מן התורה. ולכן אם רוב זכרים עולות – אם
50 נמצאו בהמות זכרים, יקרבו עולות מכיון שרוב זכרים הם עולות.
51 ואם רוב נקבות זכרי שלמים – ואם נמצאו בהמות נקבות, יקרבו
52 שלמים מכיון שרוב נקבות הן שלמים.
53 הגמרא מקשה על רבי יוחנן, ומפרשת את המשנה באופן אחר.
54 מקשה הגמרא: כיצד אפשר לומר שרוב הזכרים הם עולות, וכי
55 אין השלמים באין מן הזכרים ומן הנקבות, ונמצא שיתכן שהזכרים
56 הם שלמים ולא עולות. מתרצת הגמרא: אלא כיצד הוא עושה,
57 מוציאין לחולין בהיתר, על ידי שממתין עד שיפול בהם מום ומותר
58 לחללם, וחוזר ועושה אותן

שקלים דף כ עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קמא

הגמרא מקשה על רבי יוחנן: מתינתא פליגי על רבי יוחנן – מדברי
המשנה אנו רואים שלא כדברי רבי יוחנן, שכן שנינו במשנה
במסכת מנחות (א), 'כהן שהביא מחצה שחירת ומת, ומינו כהן
אחר תחתיו, לא יביא [הכהן השני] חצי עשרון מביתו, וחצי [א-
חצי] עשרונו של ראשון, אלא מביא עשרון שלם וחוצהו, מקריב
מחצה [בערבית] ומחצה אחר [נשחית] הוא לא הקריב בשחירת של
אותו יום, נמצאו שני חצאין קריבין [וחצאי] שהקריב הכהן הראשון
בשחירת וחצאי שהקריב הכהן השני בערבית] ושני חצאין אובדין
[וחצאי שלא הקריב הכהן הראשון בערבית וחצאי שלא הקריב
הכהן השני בשחירת]. ובשלמא מחצית העשרון של הכהן
הראשון אובדת כיון שלא היה סבור שימות וכבר קידש את שני
החצאין בשחירת, אולם מחצית העשרון של השני מדוע תאבד,
הרי כשחוצה את העשרון היא עדיין לא נתקדשה, ולאחר
שחילקה הוא אינו מקדיש כי אם את המחצית הראויה להקרב,
ומדוע תאבד המחצית השניה. אלא ודאי משנתנו שלא כדעתו
של רבי יוחנן אלא כדעתו של רבי שמעון בן לקיש הסובר שצריך
להקדיש קודם שחוצה, ואף השני מקדיש בן ולפיכך שני החצאים
אובדים.
מתרצת הגמרא: פתר לה – רבי יוחנן מתיר את המשנה לשיטתו,
שכן אפילו מותר מעות עשירית האיפה ילכו לים המלח, ואף על
פי שאין בהם קדושת הגוף, וכל שכן מחצית העשרון שאינה קרבה
תאבד אף על פי שלא נתקדשה.
הגמרא מקשה על רבי שמעון בן לקיש: מתינתא – הסיפא של
המשנה במנחות דלעיל פליגי על רבי שמעון בן לקיש, שכן המשנה
מסיימת: נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין. שני
העשרונות של הכהן הראשון ושל הכהן השני, קרבים מחצה
ואובדים מחצה, ותני עלה בברייתא, שהחצאים האובדים, הן
מחצה של כהן ראשון והן מחצה של כהן שני, יש להמתין בהם עד
שתעבור צורתן ואז הדין שחצאי לבית השריפה, ואם העשרונות
קדושים עוד קודם שחוצים אותם, הרי שכשנאין מקריבים אותם
הם פסולים בקדושת הגוף ואינם צריכים עיבור צורה, אלא ודאי
שמשנתנו היא שלא כדברי רבי שמעון בן לקיש אלא כדברי רבי
יוחנן שאין מקדישים קודם החצייה ולכן הם טעונים עיבור צורה.
מתרצת הגמרא: פתר לה רבי שמעון בן לקיש, שדעה זו היא כרבי
ישמעאל דאמר, כלי זה שמביא בו הכהן את העשרון, הוא זה
שנקדש אותו ואינו מתקדש בכלי שרת, ולכן אין בו קדושת הגוף
וצריך עיבור צורה.
מלבד הכהן גדול שמביא מנחת חביתין בכל יום, מחציתה בבוקר
ומחציתה בערב היו מחויבים גם הכהנים הדיוטות ביום שהם
מתחנכים לעבודה ומתחילים לעבוד בבית המקדש להביא מנחת
חביתין. וזה נלמד (מנחות כא) ממה שנאמר (ויקרא יג) 'זה קרבן אהרן
ובניו, ודורשים, 'בניו אלו כהנים הדיוטות' שמביאים עשירית
האיפה ביום שמתחנכים לעבודה.
אומרת הגמרא: כשהכהן מתקרב תחילה לעבודה – ביום שהוא
מתחיל לראשונה לעבוד עבודה, מביא עשירית האיפה שלו,
ועובדה בידו – הוא בעצמו מקריבה. ואין מנחת החביתין מעכבת,
ולכן אחר כהן גדול ואחר כהן הדיוט שעבדו עד שלא הביאו עשירית
האיפה שללם עובדת בשירה.
רבי מנא בעי מימר – רצה לומר, שכהן הדיוט שעדיין לא נתחנך
כלל לעבודה וכבר נתמנה להיות כהן גדול, ונמצא בו פיוס
שנתקרב תחילה לעבודה, בו פיוס נתמנה להיות כהן גדול, הרי הוא
מביא פתים – שתי מנחות חביתין, אחת לחינוכו שביום זה הוא
מתחנך לעבודה, ואחת לחזקת היום כחיובו של כהן גדול בכל יום.
הגמרא דנה מתי היו אופים ומטגנים את מנחת החביתין: נאמר
בפסוק (ויקרא יד) 'על מנחת בשרמן תעשה מרפכת תביאנה תפיני
מנחת פתים תקריב ריח ניחח לה'. דורשת הגמרא: ממה שנאמר
'תביאנה תפיני' אנו לומדים שבשעת הכאה תפיני' – שדווקא
בשעת עבודה לאחר תמיד של שחר היו אופים ומטגנים את מנחת
החביתין, ואין בשחירת תפיני' – ולא היו מקדימים לעשותה קודם
תמיד של שחר.

המשך בעמוד קנד

הן עולות והן שלמים, והיינו שמביא שתי בהמות ומתנה אם
הבהמה הנמצאת היא עולה תהא זו עולה תחתיה והשניה שלמי
נדרה, ואם היא שלמים תהא זו שלמים תחתיה והשניה עולת
נדרה.
הגמרא מביאה פירוש נוסף לפרש את המשנה: אמר רבי יעירא
לתרץ באופן אחר, שלעולם אין אנו צריכים לחללה על ידי מום
אלא יכול להקריבה עולה אף אם הוקדשה לשלמים, וזאת על פי
מה ששינו במשנה בתחילת הפרק (ט). 'מעות שנמצאו וכו' בין
קינין לגזולי עולה, קרוב לקנין יפלו לקנין קרוב לגזולי עולה יפלו
לגזולי עולה, מחצה למחצה יפלו לגזולי עולה'. ודנה הגמרא
מדוע במחצה על מחצה ילכו המעות לגזולי עולה ויקרבו בהם רק
עולות בעוד שיתכן שהמעות הם של קנין הקרבים חציים לחטאת
והרי אין חטאת קרבה עולה, ותיירץ חזקיה בשם רבי שמעון בן
לקיש שתנאי בית דין הוא על המותרות שיהיו קרבים עולה ולכן
מעות הללו שנמצאו דינם כמותרות והם קרבים עולה, ועל זה
אמר רבי זעירא כמה דאמר תמן – כשם שאמרנו תנאי בית דין
הוא על המותרות שיקרבו עולות, כן את מר אף הכא – כך אנו
יכולים לומר כאן לגבי בהמות הנמצאות שתנאי בית דין הוא על
האובדות שיקרבו עולות.
הגמרא מקשה על רבי זעירא: אמר רבי יוסי לרבי יעקב בר אבהו
להקשות על תירוצו של רבי זעירא, שאין הנידון דומה לראיה,
שבמעות שנמצאו עדיין לא נקבע על המעות שם של קרבן ולכן
יכולים להקריבו עולה אף שהיה מיועד לחטאת, אולם כאן יתכן
שהבהמות כבר הוקדשו לשלמים, וכי אין זה מיד לשנותם
לקדושה אחרת והרי אסור לשנות את הקדשים. מתרצת הגמרא:
אמר ליה רבי יעקב בר אבהו לרבי יוסי, מביין שהוא תנאי בית דין
שהיו בהמות הנמצאות קרבות עולות, יודעים המקדישים תקנה
זו ועל דעת כך הם מקדישים ונמצא שאין זה מיד.
שנינו במשנה דין מנחת חביתין של כהן גדול שמת. הגמרא מביאה
אגב כך מימרא של רבי יסא הקשור לכך, ולאחר מכן דנה
בהרבה בדיני מנחת חביתין: אמר רבי יסא, עד דאנא תמן –
כשהייתי עדיין בארץ בבל קודם עלייתי לארץ ישראל, שמעתי קל
שמעתי את קולו של רב יהודה כשהוא שאל לשמואל, כיצד הדין
באם הפריש שקלו לצורך מחצית השקל ומת קודם שנתנו
לגזברים, מה יעשו בשקל. אמר ליה שמואל לרב יהודה, יפלו
לגזבה.
ממשיך רבי יסא: ומותר עשירית האיפה שלו – באופן שהפריש
הכהן גדול מעות לצורך המנחת חביתין שלו של אותו יום ונתתו
לו יותר מזורבו, ואינו יכול לצרפן למנחת היום שלמורת, נחלקו
האמוראים מה יעשו במעות אלו. רבי יוחנן אמר, ויליכם לים המלח
– לא נהנים ולא מועלים בהם, אלא ירקבו. רבי אלעזר אמר, יפלו
לגזבה, כיון שדרשו (מק"ט טו) שעשירית האיפה של כהן גדול
נקראת חטאת, ולכן דינה כמותר שחטא שהיא לנדבה.
המשנה במסכת מנחות (א) מבראת שמנחת החביתין לא היתה
באה לחצאין, והיינו שהכהן גדול לא היה מביא בשחירת חצי
עשרון מביתו ומקריב ובערבית עוד חצי עשרון ומקריב, אלא היה
הכהן גדול מביא עשרון שלם וחוצהו, ומקריב מחצה בבקר
ומחצה בין הערבים. ובגמרא למדו כן מהנאמר 'מחציתה בבקר
ומחציתה בערב' ללמדנו כי מחצית של עשרון שלם הוא מקריב.
הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בסדר ההקדשה של המנחת
חביתין: מבררת הגמרא איך היו מקדישים את עשירית האיפה של
כהן גדול. רבי יוחנן אמר, בבוקר היה הכהן גדול מביא משלו
עשרון שלם והוא חוצה אותה לשנים בכלי חול, ואחר כך מקדשה
לכל מחצית בפני עצמה בכלי שרת, וטעמו הוא שמתוך שהעשרון
קרב לחצאין אף מקדישים אותו לחצאין.
רבי שמעון בן לקיש חולק: רבי שמעון בן לקיש אמר, מקדשה
להעשרון בשלמות בתוך כלי שרת, ואחר כך חוצה אותה לשנים,
וטעמו הוא מפני שנאמר 'מנחה תמיד מחציתה', ומכך שכתוב
'מחציתה' ולא 'מחצית', משמע שבשעת הכאה והקדשה תהיה
המנחה שלימה ורק לאחר מכן יחצוה לשנים.

שואלת הגמרא: וְהָאֵינָן בתחילת מסכת תמיד שקודם תרומת
הדשן המוקדמת לשחיטת התמיד כבר הִעָמִידוּ עוֹשֵׂה חֲבִיתִין
לְעֹשֶׂת חֲבִיתִין, הרי שהחביתין נעשו קודם לתמיד של שחר.
משיבה הגמרא: אָמַר רַבִּי חֵימָא בַר אֲחָא, אין כוונת המשנה
שבשעה זו כבר היו עומדים לאפות ולטגן את החביתין, אלא
עמדו לְעֹשֶׂת – לחם מים חֲמִין שיהיו מוכנים כשיצטרכו לְרִבּוּקָה
– ללוש את הסולת ברותחים, אבל עשיית החביתין היתה רק
בשעת הבאה.
אומרת הגמרא: מנחת החביתין היתה נאפית בתנור כמו שנאמר
תְּפִינִי וגם היתה מטוגנת במחבת כמו שנאמר 'עַל מִחְבַּת בִּשְׁמֶן
תַּעֲשֶׂה'. ונחלקו האמוראים מה קדם למה, האפיה לטיגון או
הטיגון לאפיה. רַבִּי יִסָּא בִּשְׁם רַבִּי חֵינְיָה אומר, מְטַנְגָה במחבת
תחילה וְאַחֵר כִּף אוֹפֶה אותה בתנור. רַבִּי אֲחָא בִּשְׁם רַבִּי חֵינְיָה
אומר, אוֹפֶה אותה בתנור וְאַחֵר כִּף מְטַנְגָה במחבת.
הגמרא מביאה ברייתא שנחלקו בה תנאים בענין זה. אומרת
הברייתא: נחלקו התנאים כיצד דורשים את מה שאמרה תורה
תְּפִינִי. תנא קמא סובר שהוא נוטריקון 'תִּאֲפִינָה נָא', ונא' היינו
דבר שאינו מבושל כל צרכו, ואמרה תורה שבשעת אפייתו בתנור
תהיה כבר המנחה מבושלת במקצת והיינו טיגון. רַבִּי אוֹמֵר שהוא
נוטריקון 'תִּאֲפִינָה נָא' – בשעת אפייתו בתנור תהיה נאה, ואם
מטגנה קודם האפיה הרי היא שחורה מן השמן ומן המחבת.
מביאה הברייתא דעה שלישית: רַבִּי יוֹסֵא אוֹמֵר, מכך שכתבה
התורה 'תְּפִינִי' בלשון רבים, למדנו שתִּאֲפִינָה רִיבָה – ריבה לה
הכתוב אפיות הרבה, שאופים אותה ומטגנים וחוזרים ואופים.
מבארת הגמרא שמחלוקת האמוראים תלויה במחלוקת התנאים.
מסכמת הגמרא: אֲתֵינָן אֲלֵינוּ פְּלִגְוֹתָא כְּהִינִין פְּלִגְוֹתָא – מחלוקתם
של רבי יסא ורבי אחא בדעת רבי חנינא תלויה במחלוקתם של
תנא קמא ורבי, מֵאֵן דְּאָמַר – רבי הדורש 'תִּאֲפִינָה נָא' הרי הוא
כְּמֵאֵן דְּאָמַר – רבי אחא שסובר אוֹפֶה וְאַחֵר כִּף מְטַנְגָה, וְכֵאֵן דְּאָמַר
– ותנא קמא הסובר 'תִּאֲפִינָה נָא' הרי הוא כְּמֵאֵן דְּאָמַר – רבי יסא
הסובר מְטַנְגָה וְאַחֵר כִּף אוֹפֶה.
שונינו במשנה, 'ותנאי בית דין הוא על כהן גדול שמת שתהא

מנחתו קרבה משל ציבור. רבי יהודה אומר, משל יורשין'. הגמרא
דנה במקרים שהכהן גדול נדחה מתפקידו מהיכן מנחתו קריבה.
אומרת הגמרא: לֹא סוֹף דִּבְרִי – דין זה לא נאמר דווקא באופן שִׁמַּת
הכהן גדול, אֲלָא אִפְּלוּ נִטְמָא הכהן בטומאה חמורה, וְאִפְּלוּ נִדְחָה
מכהונתו מִחַמַּת מוֹם שנפל בו ועדיין לא נתמנה אחר במקומו, הרי
הכהן גדול פטור מחובת הבאת מנחת חביתין, והיא קרבה משל
ציבור לתנא קמא, ומשל בניו לרבי יהודה. וכן תְּנִי רַבִּי יְהוּדָה כִּי
פָּזַי דִּבְרִי דְלָהָה – שם מקום, וְאִפְּלוּ נִדְחָה הכהן גדול מִמוֹם שנפל
בו, פטור הוא מהבאת מנחת חביתין, והיא קרבה משל ציבור או
משל בניו.
הגמרא מביאה ברייתא המבואר בה טעמי מחלוקתם: תני, מִיָּנִין
לְכַהֵן גָּדוֹל שִׁמַּת וְלֹא מִיָּנִין כַּהֵן אַחֵר תַּחֲתִי, שֶׁתִּהְיֶה מִנְחָתוֹ
קְרִיבָה מִשְׁלֵי יוֹרְשִׁים, תִּלְמִיד לֹמֵר (ויקרא ו טו) 'מִכֵּנִי יַעֲשֶׂה
אֹתָהּ', ללמדנו שהמנחה קרבה משל בניו עד שיתמנה כהן
גדול אחר. וְכֹל יִבְיֹאנָה היורשים לְחֻצִּים – מחציתה בבוקר
ומחציתה בערב כדרך שהיה אביהם הכהן גדול עושה, תִּלְמִיד
לֹמֵר 'אֹתָהּ', שיעשה את כֹּלָה בשלמות אֲמֵרָתִי, דִּבְרִי רַבִּי
יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אֵינָה בָּאָה המנחה אֲלָא מִשְׁלֵי צִבּוֹר,
שְׁנָאֵמַר (שם) 'חֵק עוֹלָם', מִי שֶׁחֲבִיתִי כְרוּתָה לוֹ, והיינו ציבור
שהבִּרִית כרותה עמהם ולא עם היחיד. ממשיך רבי שמעון
דורש את סוף הפסוק (שם) 'לְכֹל תִּקְרָר', שמנחת חביתין כָּלִיל
לְהַקְרִיבָה – מקטירים אותה בשלמות ואין מניחים ממנה שריים
לאכילה.
שונינו במשנה: 'ותנאי בית דין הוא על כהן גדול שִׁמַּת וכו' שתהא
מנחתו קרבה משל ציבור. רבי יהודה אומר, משל יורשין'. הגמרא
מקשה סתירה ממשנתנו על הברייתא. מקשה הגמרא: רַבִּי בָּא כִּי
מִמַּל בְּעִי – הקשה, מִחֲלָפָה שִׁימַתִּיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן – מוחלפת שיטתו
של רבי שמעון, תִּמָּן – במשנתנו הוא אָמַר מִשְׁלֵי יוֹרְשִׁין, שכן רק
משום תנאי בית דין באה המנחה משל ציבור, ואילו מדבר תורה
מצוותה משל יורשים, וְהָכֵא – בברייתא הוא אָמַר לדרוש מהפסוק
שהיא באה מִשְׁלֵי צִבּוֹר ומשמע שדבר תורה הוא.
אָמַר רַבִּי חֵימָה